

Vystoupení ministra zemědělství ČR Petra Gandaloviče na semináři Reforma společné zemědělské politiky v Senátu, 6. března 2007

Důvody reformy společné zemědělské politiky a pozice ČR

Vážené paní senátorky, vážení páni senátoři, dámy a pánové,

Jsem velmi rád, že mám tu možnost vystoupit na dnešním semináři k tématu, které pokládám za stěžejní prioritu svého působení ve funkci ministra zemědělství. Otázka reformy společné zemědělské politiky a dílčích kroků, které jsou pro její realizaci klíčové, bude hrát rozhodující úlohu při formulaci cílů českého předsednictví v roce 2009. Ve svém příspěvku bych se chtěl věnovat jednak obecným důvodům, které vedou Evropu k potřebě reformovat zemědělský sektor EU, a samozřejmě také pozicím, které Česká republika ve vztahu k celému procesu a jednotlivým jeho otázkám zaujímá.

Důvody reformy společné zemědělské politiky

Společná zemědělská politika (SZP) je jednou z nejstarších a nejrozsáhlejších politik Evropské unie. Jejím cílem je produkce nezávadných a bezpečných potravin, které jsou cenově dostupné pro spotřebitele, při současném zajištění dostatečných příjmů pro zemědělce. Stávající Evropský model zemědělství tyto cíle plní, přičemž rovněž posiluje sociální rozvoj venkova včetně mimoprodukčních funkcí zemědělství. Odvrácenou stranou těchto úspěchů však zůstává fakt, že SZP je v současné době nejnákladnější politikou Společenství a je administrativně značně náročná. Stav, kdy na SZP bylo v roce 2006 vynaloženo přes 49 % celkových výdajů EU a kdy zemědělství tvoří necelá 2 % HDP, je neudržitelný. Za zcela zásadní je považováno řešení výdajové stránky SZP. Bude snížen objem prostředků směřujících na SZP z rozpočtu EU a jejich přeměrování na politiky přispívající k dlouhodobé konkurenceschopnosti evropské ekonomiky.

Jako krok správným směrem je tak vnímána snaha maximálně zohlednit principy trvalé udržitelnosti při dalším formování SZP. V tomto pohledu se zdá jako stěžejní, v oblasti ekonomické udržitelnosti, zajištění stabilního rozpočtového rámce SZP. Zde již došlo na úrovni Společenství ke značnému pokroku prostřednictvím dohody o finanční disciplíně, kdy výdaje SZP zůstanou stabilní až do roku 2013.

Na základě závěrů Evropské Rady z prosince 2005 by v letech 2008 -2009 mělo dojít k revizi rozpočtu EU. Je patrný trend ústupu bohatých členských států EU od velkorysého přispívání do bruselského rozpočtu na rozvoj chudších zemí Unie.

V současné době probíhající reforma reaguje nejenom na neúměrně stoupající náklady na SZP, ale také na vzrůstající tlak ze strany WTO. Zároveň se snaží čelit negativním jevům jakými jsou devastace venkovské krajiny a vyliďňování venkova.

Z těchto důvodů se dá očekávat pokles zemědělských podpor v rámci *prvního pilíře SZP*, zatímco význam *druhého pilíře SZP*, tj. *fondů na rozvoj venkova* poroste, navíc tyto prostředky budou pravděpodobně stále více spolufinancovány z národních zdrojů.

V následujících letech bude patřit mezi priority výraznější posilování konkurenceschopnosti, zvýšení efektivity, zjednodušení, oddělení podpory od produkce, využití obnovitelných zdrojů energie a biotechnologií a akcent na mimoprodukční funkce zemědělství.

Pozice ČR k reformě společné zemědělské politiky

Hospodářská situace v zemědělství se od vstupu ČR do EU významně zlepšila. U mnohých produktů je v rámci SZP zaručena farmářům vyšší cena než cena na světových trzích. Kromě toho u některých výrobků SZP nejen garantuje cenu, ale i odbyt, navíc pak vzrostly i prostředky plynoucí z přímých plateb.

Česká republika vnímá SZP jako nezastupitelnou pro existenci jednotného trhu a pro trvalou soběstačnost Evropy. Připojujeme se také ke kladnému hodnocení výsledků dosažených již reformující se SZP – více tržně orientované zemědělství, oddělení plateb od produkce, více kompatibilní s mezinárodními závazky (WTO), šetrnější k životnímu prostředí. Současně jsme otevřeni diskusi o dalším směřování Společné zemědělské politiky a pokračování stávající reformy, především ve vztahu k požadavkům WTO. V otázce možného prohlubování reformy SZP a případného snižování výdajů na SZP v rámci *prvního pilíře*, bude pro ČR jedním z klíčových faktorů zohlednění nutných změn stávajících pravidel přidělování přímých plateb v rámci reformované SZP pro zajištění přechodu z jednotné platby na plochu (SAPS) na schéma jednotné platby na farmu (SPS).

V kontextu probíhající reformy SZP se jeví pro ČR jako klíčová následující témata

1) Prodloužení aplikace SAPS¹ do roku 2010 a případně i v následujících letech, ovšem s nutností vytvoření nástroje pro stabilizaci citlivých sektorů².

Komunitární právo však nezohledňuje problematiku podpory citlivých sektorů pro členské státy aplikující SAPS. Podporu citlivých sektorů nové členské státy řeší prostřednictvím národních doplňkových plateb (TOP UP).

2) Cross Compliance (C-C) - součástí SZP je nový fenomén plnění požadavků (C-C).³

Pozice ČR je, aby nové členské státy měly stanovenou povinnost aplikovat plné schéma kontrol cross-compliance až v okamžiku, kdy úroveň jejich přímých plateb dosáhne úrovně přímých plateb ve starých členských státech.

Pro efektivní plnění požadavků C-C bude vhodné podpořit koordinaci mezi jednotlivými členskými státy v oblasti zavádění a kontrol C-C. Výměna zkušeností v dané oblasti je nanejvýš žádoucí vzhledem ke skutečnosti, že členské státy si vytvářely podmínky kontrol C-C samostatně.

3) Snižování administrativní zátěže SZP – ČR maximálně podporuje tuto prioritu Rady i EK. Vítá snahy současného DE PRES snížit administrativní zátěž, včetně nezbytných

---

¹ K možnému dotazu ohledně SAPS: Česká republika aplikuje pro výplatu přímých plateb od data přístupu k EU systém jednotné platby na plochu (SAPS). Specifikem této platby je její úplné oddělení od produkce (decoupling), čímž se odlišuje od jednotné platby na farmu (SPS), kterou aplikuje zbývajících 17 států EU a která byla při procesu přípravy reformy zatížena celou řadou výjimek ve smyslu ponechání možnosti volby částečných plateb spojených s produkcí. Z tohoto pohledu je SAPS daleko bližší původní koncepci reformy SZP v oblasti přímých plateb než SPS. Nespornou výhodou je zároveň jednoduchá administrace a úspěšná aplikace systému včetně kontrolního mechanismu.

² Jedná se o pěstování lnu na vlákno, pěstování chmele, pěstování plodin na orné půdě, chov přežvýkavců a produkci škrubu.

³ K případnému dotazu ohledně Cross Compliance: Jedná se o respektování standardů na úrovni farmy, které se týkají ochrany životního prostředí, kvality a bezpečnosti potravin, pohody zvířat a dobré zemědělské praxe (cross compliance). Reforma stanovila osmnáct standardů na poli životního prostředí, bezpečnosti potravin, zdraví zvířat a plodin, dobrého zacházení se zvířaty, které musí zemědělec dodržovat.

legislativních úprav⁴. Simplifikace je nutná vzhledem ke zvyšování počtu členských států EU a přílišné administrativní zátěži, která postihuje zvláště drobné farmáře.

- 4) V rámci SZP bude kladen stále větší důraz na rozvoj možností využití **obnovitelných zdrojů energie a biotechnologií**. Nezbytná je zároveň větší podpora dalšího výzkumu, především biopaliv II. generace (syntetická ropa, Biomas to Liquid a pod.).
- 5) V prohlubování reformy SZP se promítne tlak na **liberalizaci trhu ze strany WTO**. Na zasedání ministrů členských zemí WTO 13. – 18. 12. 2005 v Hongkongu došlo k dohodě o zrušení všech forem subvencování vývozu do konce roku 2013, přičemž podstatná část těchto podpor má být odstraněna již do konce roku 2010. Česká republika neodmítá diskuzi o liberalizaci trhu, ovšem zachovává opatrný přístup zejména s ohledem k náročnějším požadavkům kladeným na producenty EU v oblasti norem pro potraviny, životní prostředí, welfare apod. ve srovnání s mezinárodní konkurencí.
- 6) S reformou SZP je spojena vzrůstající **podpora mimoprodukčních funkcí zemědělství**. Toto se již také odráží ve znění Národního strategického plánu rozvoje venkova ČR na období 2007-2013. Jedná se zejména o podporu péče o krajinu spojenou s ochranou biodiverzity, podporu udržení genetického fondu, územní a druhové ochrany podle sítě NATURA 2000, podpory rekreační funkce venkova, včetně rozvoje agroturistiky, podporu produkce regionálních specialit apod.

Závěr

Česká republika vnímá roli SZP v rámci EU jako nezastupitelnou, a proto vítám diskusi o jejím dalším směřování, neboť si uvědomuji, že další reformní kroky bude nezbytné podniknout nejenom ve vztahu k požadavkům WTO, ale i s ohledem na zásadní faktory, které budou v horizontu 10 – 15 let na globální úrovni ovlivňovat její další formování, jako např. růst populace či nedostatek některých přírodních zdrojů.

Jak jsem již řekl v úvodu, dalšímu vývoji SZP bude nezbytné věnovat maximální pozornost, zejména v souvislosti s přípravou našeho **předsednictví v Radě EU**. Zde se předpokládá, že diskuse o pokračování reformy SZP bude jednou z hlavních priorit. K jejímu otevření dojde pravděpodobně již za francouzského předsednictví. V tomto ohledu pokládám za nezbytné, aby Česká republika do této diskuse aktivně vstupovala, abychom jasně artikulovali naše pozice a názory. Dnes mohu říci, že se nám v tomto směru začíná již dařit a naši partneři v EU 27 nás velmi pozorně poslouchají. Pokládám to za slibný začátek a hodlám v tom i nadále pokračovat.

---

⁴ Podstatná část SZP by následně měla být řízena jen čtyřmi základními horizontálními nařízeními Rady: *nařízením o společné organizaci zemědělských trhů, nařízením o přímých platbách, nařízením o venkovském rozvoji a nařízením o financování Společné zemědělské politiky*.